ROK VII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 5

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 MARCA 1932 ROKU

NASZA POLITYKA TŁUSZCZOWA

Dn. 17 lutego r. b. odbyła się w Min. Rolnictwa narada, poświęcona omówieniu całokształtu zagadnień tłuszczowych. Naradę zagaił Minister Rolnictwa, p. Janta-Połczyński, przewodniczył zaś Dyrektor Departamentu Ekonomicznego, p. Adam Rose. W naradzie wziął udział długi szereg najwybitniejszych osobistości z pośród świata rolniczego i przemysłowego, zaś wysoki poziom obrad i rzeczowość przytaczanych argumentów przyczyniły się w dużym stopniu do wyświetlenia tego — jednego z najważniejszych i równocześnie najtrudniejszych problematów naszego życia gospodarczego.

Aczkolwiek z natury rzeczy nie mogło nastąpić całkowite uzgodnienie poglądów między przemysłem i rolnictwem, jednak wyłonione zostały trzy komisje, celem szczegółowego zbadania spraw, ponadto zaś narada podjęła uchwałę następującej treści:

Wobec znacznego ograniczenia możliwości wywozowych rolnictwa, Konferencja stwierdza, że w interesie całokształtu życia gospodarczego leży w chwili obecnej pokrywanie w możliwie szerokim zakresie potrzeb kraju w zakresie tłuszczów zwierzęcych i roślinnych produktami, opartemi na surowcach krajowych. Po zapoznaniu się z obecnemi rozmiarami produkcji rolnictwa w zakresie surowców tłuszczowych i niewątpliwemi możliwościami rozwojowemi, Konferencja wyraża opinję, że osiągnięcie daleko idącej samowystarczalności w tej dziedzinie jest możliwe z wyjątkiem tych tłuszczów, które nie mogą być zastąpione przez surowce krajowe z uwagi na specjalne właściwości techniczne. Cel ten da się osiągnąć tylko przy zastosowaniu szeregu środków natury gospodarczej i organizacyjnej, mających na celu — między innemi — zracjonalizowanie obrotu surowcami tłuszczowemi krajowego pochodzenia. Celem ustalenia szczegółowego programu akcji w tym zakresie, Konferencja postanowiła wyłonić następujące podkomisje:

a) podkomisję do spraw tłuszczów zwierzęcych,

b) podkomisję do spraw rzepaku i innych surowców olejów jadalnych,

c) podkomisję do spraw siemienia lnianego i innych surowców olejów technicznych,

d) podkomisję do spraw margaryny i fabrycznych tłuszczów jadalnych,

zalecając im ukończenie swych prac w terminie czterotygodniowym.

Konferencja stwierdza jednomyślnie, że w obecnych warunkach wprowadzenie utrudnień w przywozie nieprodukowanych w kraju surowców tłuszczowych dla celów technicznych nie leży w interesie życia gospodarczego.

Z pośród interesujących momentów dyskusji, na specjalną uwagę zasługuje kilka szczegółów. Stwierdzono przedewszystkiem, że produkcja krajowa tłuszczów zwierzęcych w zasadzie może zaspokoić zapotrzebowanie wewnętrzne naszego kraju. Produkcja tłuszczów wieprzowych wzrosła z 90.000 — 95.000 tonn w r. 1929 do 138.000 — 145.000 tonn w r. 1931, w związku ze wzrastającemi trudnościami eksportu trzody mięsnej i przestawieniem hodowli na trzodę tłuszczową. Celem pokrycia zapotrzebowania wewnętrznego niezbędne jest powołanie odpowiedniej organizacji skupu; konieczny jest też zakaz wprowadzania do obrotu szmalcu nierafinowanego.

Wyjaśniło się dalej, że w związku ze spadkiem cen siemienia rzepakowego na rynkach eksportowych, polskie rafinerje olejów roślinnych przystąpiły do rafinowania oleju rzepakowego, tłoczonego z polskiego surowca, który nie może już znaleźć zbytu zagranicą. Olej rzepakowy zastąpił w pewnej mierze importowany olej soya, nie może jednak wyprzeć go całkowicie, gdyż różnica cen, wynosząca ok. 25 zł. na 1 tonnie, zmusza do wypuszczania na rynek olejów mieszanych o niższej średniej cenie. Najwłaściwsze ukształtowanie stosunków w tej dziedzinie powinno polegać na możliwości szybkiego przystosowywania się rafineryj olejów roślinnych do przerobu oleju rzepakowego lub olejów zagranicznych, zależnie od konjunktury na rzepak i możliwości zbywania go po korzystnych cenach na rynkach zagranicznych.

Największą różnicę zdań wywołała sprawa fabrycznych tłuszczów jadalnych. Należy stwierdzić, że polityka celna spowodowała niepomierną zwyżkę cen tych produktów; fabryczny tłuszcz jadalny, doniedawna dostępny dla najuboższej ludności, obecnie używany jest przedewszystkiem przez ludność żydowską, konsumującą tłuszcze koszerne. Ceny bowiem fabrycznych tłuszczów jadalnych utrzymują się

na poziomie cen masła, w poszczególnych miesiącach r. 1931 nawet je przewyższając. W tych warunkach przeciętny konsument zawsze dawał pierwszeństwo tłuszczom naturalnym. Dlatego też nieprzejednane stanowisko sfer rolniczych wydaje się całkiem niezrozumiałe. Chyba z powodów natury uczuciowej, nie zaś rozumowej rolnictwo nie zaniechało dotąd ostrej kampanji przeciwko przemysłowi tłuszczów jadalnych, bezpodstawnie dopatrując się w nich konkurencji dla masła!

Wyłonione przez naradę podkomisje przyczynią się niewątpliwie w dużym stopniu do wyjaśnienia poruszonych zagadnień.

ZE SPRAW SPIRYTUSOWYCH

Powołana przy Prezesie Rady Ministrów Komisja Spirytusowa, o której donosiliśmy w poprzednim numerze „Wiadomości", zakończyła obrady, przyjmując szereg wniosków w zakresie nowelizacji ustawy o monopolu spirytusowym oraz likwidacji zapasów spirtytusu monopolowego. Najistotniejsze postanowienia w powyższym zakresie dotyczą rozdziału zagospodarowania spirytusu konsumcyjnego i niekonsumcyjnego, pokrywania zapotrzebowania na spirytus konsumcyjny wyłącznie z gorzelni rolniczych, wreszcie uregulowania cen spirytusu — celem zbliżenia ich do zmniejszonej zdolności nabywczej ludności.

W zakresie spraw, bezpośrednio interesujących przemysł chemiczny, zasługują na uwagę następujące uchwały:

Ustawa monopolowa przewidywać będzie dla Ministra Skarbu, w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami, prawo powoływania na wniosek przedsiębiorstw, reprezentujących conajmniej 50% produkcji w danych gałęziach przemysłu, zrzeszeń przymusowych — mających za zadanie normować warunki zbytu lub produkcji w przemysłach, zatrudnionych dalszą przeróbką spirytusu, zarówno na cele konsumcyjne, jak niekonsumcyjne. To samo dotyczy przemysłów, które dają spirytus jako produkt uboczny swej głównej produkcji, oraz przemysłu kwasu octowego.

Ustawa będzie przewidywała dla Ministra Skarbu, w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami, prawo wprowadzania lub uchylania, przy uwzględnieniu praw nabytych, zasady koncesjonowania, jak również ustalania warunków koncesjonowania we wskazanych wyżej dziedzinach handlu i przemysłu.

Ustawa będzie przewidywała dla Rady Ministrów prawo wprowadzenia i regulowania przymusu mieszania spirytusu do środków napędowych, oraz określania warunków tego przymusu. Przymus będzie wprowadzony najpóźniej w pół roku od daty wejścia w życie ustawy i będzie obowiązywał w każdym razie aż do chwili, kiedy zapasy spirytusu w kraju spadną poniżej 20 miljonów litrów i kiedy produkcja spirytusu w kraju przekroczy 100 miljonów litrów.

SPRAWOZDANIE BANKU POLSKIEGO

Ogłoszone zostało drukiem sprawozdanie Banku Polskiego za r. 1931. Sprawozdanie, jak zwykle, zawiera ogólny referat o sytuacji gospodarczej w r. 1931 r., z którego podajemy następujące charakterystyczne zestawienia:

Zbiory ziemiopłodów:

	1930	1931
Pszenica	22,4 milj. q.	22 milj. q.
Żyto	69,6 „ „	56,6 „ „
Jęczmień	14,6 „ „	14,7 „ „
Owies	23,5 „ „	23,9 „ „

Przeciętna roczna cen zboża za r. 1931 na giełdzie w Warszawie i w Chicago przedstawia się w złotych za 100 kg jak następuje:

	Warszawa	Chicago
Pszenica	27,6	22,1
Żyto	23,7	13,7
Owies	25,0	17,4

Ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej, przyjmując za 100 wskaźnik z lat 1925—27, wynosił: w styczniu 1931—95,5, w czerwcu—94,0, w grudniu — 77,9. Spadek zamówień w hutnicwie żelaznem wyniósł 28,7% w porównaniu z r. 1930. Wydobycie węgla kamiennego przewyższyło nieznacznie poziom z r. 1930. Wskaźnik płac, przyjmując za 100 płace w r. 1927, wyniósł: dla płac robotniczych 118,8 (w r. 1930 — 121,0), dla płac pracowników państwowych — 94,6 (w r. 1930 — 112,8). Ruch portowy w Gdyni wzrósł w porównaiu z r. 1930 z 506.037 tonn do 558.348 tonn w przywozie i z 3.122.294 tonn do 4.741.563 tonn w wywozie. Niedobór budżetu państwowego w okresie kwiecień—grudzień 1931 wyniósł 127 miljonów złotych. Obieg pieniężny spadł z 1.569,2 miljonów złotych w grudniu 1930 do 1.459,7 miljonów złotych w grudniu 1931. Pokrycie biletów Banku Polskiego spadło z 55,29% w grudniu 1930 do 48,09% w grudniu 1931, przewyższając jednak pokrycie statutowe.

Dochody brutto Banku Polskiego za r. 1931 wynosiły 77,5 miljonów złotych, zwiększyły się przeto o 6,4 miljonów złotych w porównaniu z r. 1930. Wobec uskutecznienia specjalnego odpisu na pokrycie strat kursowych w wysokości 15 miljonów złotych, czysty zysk uległ znacznemu zmniejszeniu, mimo że koszty handlowe spadły o 1,7 miljonów złotych w porównaniu z r. 1930. Dywidenda za r. 1931 wynosi 12%.

KRONIKA

Dn. 16 lutego odbyło się posiedzenie w Centralnym Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów w sprawie reformy taryf kolejowych dla przewozów drobnicy. Obecny system, dzielący przewozy na 5 klas, zostanie zmieniony w ten sposób, że pierwsze 4 klasy zostaną połączone w jedną z jednakowemi stawkami przewozowemi. Natomiast nowa klasa zawie-

rać będzie 4 szczeble, zależne od wzrostu wagi. W rezultacie projekt przewiduje podwyższenie specjalnie dla przesyłek zaliczonych obecnie do kl. III i IV, które sięgać będą 25 — 40%. Jednocześnie mają być stworzone pewne ulgowe przepisy dla niektórych towarów, celem zwalczenia konkurencji samochodowej. Związek Przemysłu Chemicznego ustosunkował się negatywnie do powyższego projektu, wychodząc z założenia, że wszelkie podwyżki taryf kolejowych w chwili obecnej są niewskazane i wpływać bądą na pogorszenie położenia w przemyśle chemicznym.

Ministerstwo Komunikacji wysunęło projekt podwyższenia taryf przewozowych dla nasion oleistych i olejów roślinnych z nasion środkowoeuropejskiej kultury i nasion egzotycznych. Ponieważ podwyższenie taryf w tej dziedzinie w bardzo wysokim stopniu obciąży kalkulację przemysłową i wywołać może daleko idące skutki gospodarcze, przeto na posiedzeniu Sekcji Tłuszczowej Związku Przemysłu Chemicznego wyłoniona została specjalna komisja w składzie pp. Inż. J. Podraszki, Inż. S. Trockiego, E. Wielgosińskiego, A. Barszczewskiego. Zadaniem tej komisji jest opracowanie w sposób wyczerpujący zagadnienia i zreferowania go na terenie zainteresowanych Ministerstw.

W Holandji wprowadzono reglamentację przywozu obuwia gumowego. Wysokość przyznawanych kontyngentów importowych oparto na przeciętnych cyfrach wwozu w latach 1928 i 1930. Ponieważ Polska w tych latach nie eksportowała, przeto nie uzyskała kontyngentu przywozowego. W ten sposób eksport polskiego obuwia gumowego do Holandji, zapoczątkowany niedawno z wielkiem powodzeniem, został całkowicie uniemożliwiony.

Anglja wprowadziła ostatnio cła ochronne w wysokości 10% na szereg artykułów importowanych do Anglji. Wyjątek stanowią artykuły, dla których wprowadzono 50%-owe cło w poprzednich rozporządzeniach, jak również szereg surowców przeznaczonych do produkcji angielskiej. Od powyższego cła zwolnione są wszystkie artykuły sprowadzane z dominjów i kolonij angielskich. Cła zostały wprowadzone tymczasowo, z tem że po ukończeniu prac specjalnej Komisji celnej ustalone będą indywidualne stawki celne. Jednocześnie nowe przepisy celne przewidują możność ustalania 100%-owych ceł ad valorem od towarów wwożonych przez te państa, które stosują do eksportu angielskiego albo też kolonij angielskich — zakazy przywozu, podwyżki ceł i wszelkie inne ograniczenia, bądź też traktują towary angielskie gorzej od towarów innych państw.

C. Hartwig, Sp. Akc. w Warszawie, Marszałka Focha 12, utworzyła przy biurze warszawskiem specjalny wydział taryfowy, który udzielać będzie szczególnych informacyj o kosztach przewozu w zakresie taryf zagranicznych.

Inż. Adam Krzyżanowski, szef Wydziału Komunikacyjnego Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, opublikował źródłową i wyczerpującą pracę „Obrachunek kosztów własnych przewozów na kolejach żelaznych". Praca ta zasługuje na specjalną uwagę wszystkich, którzy interesują się zagadnieniami komunikacyjnemi; jest zilustrowana szeregiem wyczerpujących obrachunków i wyliczeń.

XII-ty Kongres Chemji Przemysłowej odbędzie się w roku bieżącym w Pradze w okresie od 25-go września do 1-go października. Sekcja czeskosłowacka francuskiego Towarzystwa Chemji Przemysłowej przystąpiła już do prac organizacyjnych i nadesłała do Związku Przemysłu Chemicznego zaproszenie do uczestnictwa w Kongresie, licząc na przyjazd większej ilości chemików polskich.

W związku z memorjałem opracowanym przez jednego z posłów reprezentujących interesy rolnicze, ogłoszonym przez „Gazetę Handlową" a dotyczącym, między innemi, cen soli potasowych—Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych opublikowała w N-rze 44 „Gazety Handlowej" wyjaśnienia, dotyczące polityki cen polskich soli potasowych.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 12 z dn. 20 lutego 1932 ukazało się Rozporządzenie Ministra Komunikacji, wprowadzające następujące zmiany w taryfach dla artykułów chemicznych:

Tomasyna azotniakowa została włączona do taryfy wyjątkowej M. 6 z jednoczesnem zaliczeniem do poz. 642 w części I B.

Wprowadzona została taryfa wyjątkowa na wywóz kości odtłuszczonych nieodklejonych przez porty polskie z zaliczeniem do kl. 18.

Wprowadzona została taryfa wyjątkowa na wywóz chlorku amonu i węglanu amonu, przytem przy przewozach przez granice suche ustalona została kl. 10, natomiast przewozy przez porty polskie korzystają z dodatkowej 10%-wej zniżki.

Nomenklatura terpentyny i smoły drzewnej została zmieniona w ten sposób, że dziegieć i terpentyna będą taryfowane jednakowo, natomiast smoła drzewna została wyeliminowana w oddzielną pozycję i ściślej określona pod względem technicznym.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1.80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1.68 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1.83 „
Azotan amonu	100 „
Benzol handlowy 90%	85 „
„ czysty	100 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	45 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1.800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	300 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	39,75 „
Klej kostny	265 „
Klej skórny	300 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	100 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	16 „
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	57,50 „
Octan sodu	140 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	220 „
„ „ saponifikat	210 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	105 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	18,75 „
Saletra sodowa 15,5%	37,80 „
Siarczan amonu za 1 kg % N_2	1,68 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	65 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	200 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	120 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01 i Zgierz 19; Warszawa, tel. 708-09 sprzedaż; 894-49 informacje.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny.
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
„Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej – Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11